

УДК 332.145

Якимишин Лілія

Yakymyshyn Liliya

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ РИЗИКІВ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАВОК

FEATURES OF RISKS IN SUPPLY CHAINS

В сучасних умовах глобалізації бізнесу, все частіше можна спостерігати процеси росту невизначеності зовнішнього середовища компаній та зниження керованості ланцюгів поставок. Адже в процесі виконання певних логістичних операцій часто виникають обставини, що мають ознаки випадковості, та які складно наперед передбачити з огляду на невідомі причини їх виникнення.

Головними джерелами виникнення ризиків у ланцюгах поставок є:

- *ризик «затримки»* («hold up» risk), який пов'язаний із специфікою активів - чим більш конкретними є активи, тим більша невизначеність і більший ризик опортунізму, та більший ризик «затримки», пов'язаний із застосуванням аутсорсингу або слабких учасників ланцюга поставок.;

- *ризик «неефективності»* («inefficiency» risks), пов'язаний з ринковою конкуренцією - чим конкурентніші є ринки компліментарних компетенцій, тим більше є споживачів/постачальників і тим менше ризиків, пов'язаних з трансакційними витратами;

- *ризик «поширення»* («spill over/appropriability» risks), який стосується природи знань - чим специфічнішими та важчими для засвоєння є знання, тим менший є ризик, пов'язаний з аутсорсингом;

- *«часовий» ризик* - чим більші різниці між горизонтами планування постачальника і замовника, тим вищий ризик у таких відносинах.

У логістичному ланцюгу ризику можна класифікувати як ризики самого ланцюга поставок, які безпосередньо стосуються кооперації між партнерами (внутрішні ризики), і ризики оточення, які виникають в процесі співпраці між ланцюгами поставок і оточенням (зовнішні ризики).

До внутрішніх ризиків відносять:

- *доступні ресурси* (витрати на утримання потужностей; фінансовий/страховий потенціал; можливість нарощення виробничих потужностей; банкрутство постачальника);

- *внутрішні операції* (неефективність прогнозів; безпека (нещасні випадки); «ефект Форрестера»; гнучкість/еластичність; «Trade off» між витратами на обслуговування та замовлення; вчасна доставка; якість);

- *інформаційна система* (неефективна інформаційна система; спотворена інформація; хакери, помилки (баги), віруси).

До зовнішніх ризиків відносять:

- *природні* (стихійні лиха: землетруси, повені; пожежі; епідемії);

- *політичні* (війни, тероризм, вандалізм; страйки робітників; юридичні; податкові);

- *ринкові* (коливання цін; економічні кризи; коливання курсів валют; коливання споживчого попиту; платежі від клієнтів; нові технології; зміни конкурентних переваг; альтернативні продукти; настання фази старіння продукту на ринку).

В умовах інтеграційних процесів, що відбуваються в економіці України, вітчизняні підприємства прагнуть до постійного розвитку, стають все більш динамічними та адаптивними. Зміни, які постійно відбуваються в ланцюгах поставок вимагають швидкого та ефективного реагування на загрози, що виникають у них, оскільки чим більш розвинута, динамічна і складна структура, тим вищий ризик прийнятих в ній рішень і тим складніше управляти цим ризиком.